

Democratic design

Veya yozlaşan insan ve toplum. Ulus devletin çöküş nedenleri ve yaratılmaya çalışılan kimlik bunalımı

Başlığı dünya çapında üç yüzün üzerinde “şubesi” ve yılda düz hesap 30 milyar € ciroyuyla bir şirketten “ödünç” aldım. Ürünlerini kendi değımleriyle “democratic design” ile üretiyorlarmış!?

Konu bu şirket değıl...

Konumuz sanayileşme, demokrasi, liberal ekonomi ve sözüm ona demokratikleşen toplumların sömürü düzenine nasıl “alet” edildikleri ve tabii cingözler!

Bunu için öncelikle bazı kavramlara bakmamız gerekecek. İnsanlığın sanayi devrimi ve bu devrimin hala süregelen evrimleriyle “uzlaşma” çabalarını anlamamız zaruridir. Bu zaruret bazı gelişmelere bakış açımızı değıştireceğı gibi, bir takım gelişmelerin “doğal” sonuçlarını da anlamamızı kolaylaştıracaktır. Bugün “çağdaş insanlık” sanayi devrimi 4.0 evresine girme aşamasındadır. Ve insanlığı öyle görünüyor ki güzel günler beklemiyor! Her türlü devrimin kaçınılmaz sonucu olan sosyal değışimler ve buna bağılı bireyin yaşam tarzının değışmesi her zaman bireyin lehine gelişmiyor.

Bugünlerde pazarlamacılar, akıllı tezgâh(tarlar,) sanayide söz sahibi olanları Industry 4.0’a ikna etme çabasındalar. Birçok insan sanayi devrimini okuldan kalma bilgileriyle 18. Yüzyılın bir evresi olarak görürken, gerçekte yaşanan aşamalarının farkında bile değıller çünkü içine doğduğumuz ve ömrümüzün sonuna kadar parçası olduğumuz düzen bunu gerektiriyor.

- Genel hatlarıyla 1712 – 1850 arası yaşanan sosyo – ekonomik gelişmeler ve birtakım icatlar ile sanayi devrimi başlamıştı¹. Bugün bu evreye Sanayi 1.0 denmekte.

- 18. Yüzyıldan 19. Yüzyılın başlarına kadar yaşanan gelişmeler Sanayi 2.0 olarak değılendirilmektedir.

- Ve bela her zaman geliyor demez! Dünyanın başına bir taraftan inanılmaz imkânlar sunarken bireyin, birey yolu ile toplumu³ değışmesine vesile olacak gelişmeler 19. Yüzyılın ortalarına doğru başlayacak ve bu gelişmeye Sanayi 3.0 denecektir. Bir düşünün, Karl Mars’ın 1867 yılında yayınlamaya başladığı Kapital isimli yapıtta yazdıkları günümüzde dahi geçerliliğini korumaktadır. Bu açıdan bakıldığında insanın ve insan işgücünün sömürsü tüm hızıyla sürmektedir. Richard Morley (1969) ve Odo J. Struger bugün tanıdığımız sanayinin gelişmesine Programlanabilir Mantıksal Denetleyici (PCL) Modicon 084 adı altında “Solid – State Sequential Logic Solver” endüstriye sokarak durdurulamaz gelişmelere yol açmışlardır. Dünya artık değışmiştir ve asla eskisi gibi olması mümkün değıildir. 20. Yüzyıl bu ve benzeri çok önemli gelişmelere⁴ ev sahipliğı yaparak 21. Yüzyıl ve Sanayi devrimi 4.0’a kapıları aralamıştır.

İnsanoğlunun sanayileşme tarihinde kısa bir gezinti yaptıktan sonra günümüze gelebiliriz. 19. Yüzyıl sanayi devriminin ve buna bağılı toplumsal sancıların etkileri günümüze kadar sürmektedir. Belki farkında olmayabilirsiniz ama sanayi patronlarının maliyeti düşürerek, kârı arttırdıkça artırma faaliyetleri başta çevreye, eninde sonunda ama insana ve topluma – insanlığın zararınadır. Çünkü aklınıza gelebilecek her açıdan dengeler bozulmuş veya bozulmaya başlamıştır.

İnsan işgücünün gittikçe teknolojik gelişmelere kurban edilmesi, eninde sonunda toplumsal bir infiale yol açması kaçınılmaz olacaktır. Yediğimiz içtiğimizden tutun, giyimimizden, izlediğimiz – okuduğumuza, hatta düşüncelerimize kadar her şey bu faaliyetin bir kurbanıdır. Bilinçaltı çalışmaları ile yönlendirilen insan kendi açgözlülüğünün kurbanı olacaktır.

Örnekler mi istiyorsunuz? Buyurun...

7 milyar insan...

Tek yumurta ikizlerinin haricinde birbirimize benziyor muyuz? Halliyle ortak özelliklerimiz var ama her birimiz karakteriyle, yüzüyle, parmak iziyle farklı farklı birer canlıyız. Peki, her gün düşünmeden çiğneyip geçtiğiniz toprağın bile bir kaç metre ara ile mikro – biyolojik özellikleri açısından farklılıklar arz ettiğini, aynı tür ağaç olmasına rağmen, mesela elma ağaçları, her bir ağacın kendine özel DNA karakteristiğı taşıdığını biliyor muydunuz?

Ve gözünü para hırsı bürümüş kimi insan...

Maliyeti düşürmek için genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırarak piyasaya sürmektedir. Bahane; bu kadar insanı bu kadar kısa sürece ve en önemlisi bu kadar ucuza başka türlü besleyemeyiz(!) Sizce bu doğru olabilir mi? Evet, bir beslenme ve içecek sorunu şüphesiz baş gösterecektir. Ama bu sorunu çözmenin başka yolları gerçekten yok mu? Yoksa sorun salt maliyet ve kâr oranına indirgenebilecek kadar “basit” midir? Ve bu “düşünce(sizliğin)nin” itici gücü, “tüm” dinamiği Amerika Birleşik Devletidir. Kâr ve kazanma güdüsü öylesine ikna edici, o kadar cazip bir nedendir ki, geçenlerde Avrupa Birliği bile, tüm tepkilere rağmen, bu güdüye ve ABD baskısına yenik düşerek GDO’su değiştirilmiş ürünlerin Avrupa Birliğine ithal edilmesine izin vermiştir. Yani almayacağınız ABD öncülüğünde küreselleşen bir dünyada para kazanmanın, yani ticaretin önünde sınır kalmamıştır(!) Peki, durum gerçekten böyle midir?

Bunu daha iyi anlamak için gelin ben size Yunanlıların demokrasiye nasıl ve hangi sebeplerden dolayı eriştiklerini kısaca anlatayım ki konumuza dönebilelim. Eski Yunanda, Yunanlılar küçük küçük beylikler demeyelim de şehirlerde organize oluyorlarmış. Bu şehirlerin en güçlülerinden biri de Atina. Ve özellikle Atinalıların gözü Anadolu topraklarındaymış. Sorun o toprakların o zamanlar Pers hanedanının egemenliği altında olmasıymış. Atinalıların Persler ile çatışması güç dengesi açısından oldukça zormuş. Atinalılar düşünmüş taşınmış ne yapabiliriz diye, ara ara çatışmaya giren Yunanlılar halkın her kademesinden insanlarmış ancak bugün bile geçerliliğini koruyan bir sınıflandırma o zamanlar bile hâkimmiş. Alt, orta ve üst sınıf, yani fakir, orta halli ve zengin insanlar. Toplumun en büyük kısmını, bugün olduğu gibi fakirler oluşturuyormuş. İyide savaşa gidecek insanların çoğunluğu fakir ise onları nasıl savaşa motive (dürtü) edersin? Para vererek, kaynağı nereden bulacaksın? Zenginden isteme? Zengin parasını o günde bugünde fakire vermekten hoşlanmaz! Çareyi fakiri alınacak kararlarda söz sahibi yapmakta bulmuşlar. Anında paraya gerek yok, gerekirse demagoglar (lafbesi, lafazan) sayesinde halk yine istenildiği şekilde yönlendirebilir.

Biz yine kaldığımız yerden devam edelim...

Evet, durum gerçekten böyle değildir çünkü insan dediğin, bazen bile olsa, haksızlığa karşı durma, haksızlığa – adaletsizliğe başkaldırma özelliğine sahiptir. Bu yüzden birçok şeye kılıf hazırlamak kaçınılmazdır. Bu kılıfların etkilerini gösterebilmesi için ise bazı koşulları yaratmak gerek. Bunların başında insanı kimliğinden, tüm tanıdığı bildiği değerler manzumesinden soyutmaktır gelir ki, insan istenilen kalıba sığsın, istenilen sonuçlara en verimli şekilde ulaşılsın. Bu çalışmanın iki ayağı vardır. Kendi toplumsal iç dinamiklerine ve hedef alınan topluma karşı. Kendi iç dinamiklerini, toplumu hazırlamanın en kolay yolu gerçek veya farazi bir düşman yaratmaktan geçer. Yani bir tehdit unsuru oluşturulur. Bu “tehdit” toplumu bir arada tutarken gelebilecek iç ve dış tepkilere karşı hazırlar. Hedef alınan toplumdaki çalışmalar daha meşakkatlidir ve zaman ister. Hedef alınan toplumu hazırlamanın yolu ise çelişki yaratarak kendini, gelmişini ve geleceğini sorgulamasından geçer. Kendini sorgulayan ister insan, ister toplum olsun geçicide olsa bir “kimlik” bunalımına girer. Toplum mühendislerinin beklediği andır bu an!

Gerekli müdahalelerle, bu suni bunalım artırılır. Ve öncelikli hedef toplumu bir arada tutmaya yarayan değerlerdir. Dil, din, kültür veya salt milli bilinç gibi! Bu değerler manzumesi toplum tarafından ciddi şekilde sorgulanmaya başlamasıyla “sınırsız, deli para kazanmanın” önü açılmaya başlar. Artık ne insan nede toplum perde arkasında dönen dolapları, gerçekleri sorgulayacak, nede görecektir durumdadır. Çünkü insan ve toplum kendisiyle ilgilidir ve başka şeylere vakit ayıracak veya ilgilenilecek durumda değildir. Konuyu toparlayacak olursak, idrak edebileceğiniz gibi aslında demokrasi, ta başından beri büyük kitleleri, köpeğin önüne atılan kemik misali bir oyalama ile yönetme sistemidir. Çünkü karar alıcılar dün, bugünde toplumsal inancın aksine azınlıkta kalan zümrelerdir. Büyük kitleler daha öncede ifade ettiğim gibi demagoglar sayesinde istenildiği, gerektiği şekilde yönlendirilebilir⁵. Gelelim demokrasilerde ekonomik sisteme. Adı ne olursa olsun ister parlamenter, ister başkanlık, ister parlamenter monarşi, ister sosyal demokrasi, ister doğrudan demokrasi veya temsili demokrasi. Bir şekilde kenarından köşesinden veya ortasında, arz – talep ile “kapitalist” sistemin “selam” veriyor. Mesele tüm bu saydığım sistemlerde devletin, piyasayı denetim ve yönlendirme görevini ne denli hayata geçirerek ciddiye aldığı ile ilgilidir. Misal liberal ekonomilerde ilke, devletin mümkün olduğu kadar piyasalara müdahale etmemesi ve bireysel girişimciye özgür

girişimcilik hakkı tanınmasıyla ilgilidir. İşte tam bu arz – talep, özgür girişimcilik ve devletin denetim görevini ciddiye almaması durumunda⁶ vahşi kapitalizm değdiğimiz insan işgücü sömürsüne kapılar ardına kadar açılıyor. Konuyu buraya kadar getirdiğimiz için müsaadenizle bir parantez açıp vahşi kapitalizm çarkının işleyiş ve çarkın dişlerine bakalım. Bu çarkın işleyebilmesi için odağında rüşvet verenin ve alanın olması lazım. Rüşvet veren konumunda olan girişimci⁷ (cingöz) ve ilgili girişimin denetiminden sorumlu olan devlet görevlisi. Bu ikilinin yansırı bu ilişkiden nemalananlarda olabiliyor. İşte bu rüşvet yumağı Soma Madden Faciası gibi olaylara sebebiyet verebiliyor. Cingözlerin kolu devlet bürokrasisinde ne kadar yukarıya uzanabiliyorsa, cingözler o denli pervasız ve insan hayatına, emeğine saygısız olabiliyor. Buna birde Türkiye Cumhuriyetindeki gibi siyasete “doğrudan veya dolaylı” yollardan bağlı hukukta eklenince gerisini izah etmeme gerek bile kalmıyor⁸. Bazı özel durumlarda ki, bunun dünya çapında az örneği vardır, mesela Şilili Augusto Pinochet veya en son örneklerinden >>> Türkiyeli <<< Recep Tayyip Erdoğan. Burada “paranın muslukları” yukarıdan aşağıya doğru açılır. Yapılan yolsuzluklar, hırsızlıklar, her türlü ahlak dışı davranışlarla kazanılan büyük paralar genelde, aşağıdan yukarıya doğru verilen veya alınan >>> “komisyonlar” <<< ile kazanılır. Vurgunun hacmi ne kadar büyük olursa alınan komisyon o oranda artar. Unutulmamalıdır ki, iyi bir pazarlamacının en büyük özelliği, şahısları bir araya getirerek komisyonunu aldıktan sonra kenara çekilmesidir. Böylelikle ellerini kirletmez; çünkü o, sadece insanlar arası arabuluculuk yapmıştır. Tabii böyle bir durumun siyasi ahlak açısından kabulü farklı bir alanda tartışma konusu olabilir. Kapa parantez! Kaybeden... Her zamanki gibi; üretici ve tüketici olurken arabulucular köşeyi dönüyor!

Görülebileceği gibi ekonomik sistem mükemmel bir şekilde birbirine uyumlu, birbirine bağımlı bir şekilde çalışıyor. Bilinçaltında yaratılan sözde ihtiyaçlar ve sanayi tarafından ürünlere yerleştirilen kasıtlı “son tüketim” tarihleri sürekli bir gelir kaynağı teşkil ederken insanın bitmek tükenmek bilmeyen arzuları bu kaynağın enerjisini oluşturuyor. İyi’de ne zaman kadar? Dünyanın kapasitesi sınırsız değil ki, ne petrol, ne ham maddeler, ne su, ne gıda her şeyin bir sınırı var, her şey bir gün gelecek tükenecek! Ortadoğu’da eskiden petrol en değerli maddeydiyse, artık ve gelecekte artan önemde su olacaktır. Ortadoğu’yu besleyen su kaynaklarının önemli bir bölümü Türk topraklarında. Çağdaş teknolojinin olmazsa olmazı nadir toprak elementlerinin çok büyük bölümü Çin toprakları üzerinde. Gelecekteki savaşların artan sayıda “ham madde” savaşları olacağını söylemek için kâhin olmak gerekmiyor.

Ve çağımızın aynı zamanda nimeti ve laneti olan...

Mesafe ve zamanın sayesinde kısaldığı, her şeyin birbirine bağlandığı, birbirinden bağımlı olduğu ağlar! Önümüzdeki zaman biriminde iş hayatının vazgeçilmelerinden olacak... Smart Factory ve Cyber-Physical Systems’ler!

Sanayi devrimi 4.0 çağına hoş geldiniz

1. Bu icatların başında James Watt tarafından –verimliliği– arttırılan buhar makinesi gelir.
2. Üretim hatlarının devreye girmesi, elektriğin üretimde enerji kaynağı olarak kullanılması (doğru hatırlıyorsam ilk defa 1860’da İspanya’da kullanılmaya başlanmıştır) , telefonun icadı gibi gelişmeler bu evrenin belirleyici öğelerindedir
3. Dikkatinizi çekerim bu yöntemi “toplumsal bir devrim” amaçlayan tüm taraflar kullanmaktadır.
4. Bu Yüzyılın bence en dikkat çekici icatları arasında transistör gelir. Transistörler sayesinde teknoloji gittikçe küçülmeye ve verimliliği artmaya başlamıştır.
5. Bakınız günümüz Türkiye’sine
6. Bakınız günümüz Türkiye’sine
7. Her girişimci ticari ve siyasi ahlak yoksunu değildir. Girişimcilik başka bir şey cingöz girişimciler başka bir şeydir
8. Siyaset, ticaret ve hukuk üçgeni Türkiye gibi ülkelerde iktidar, yani yasama çoğunluğunu elinde bulunduranların Ahlaksızlıkları ile birleşince “yandı gülüm, keten helva”